

POLITIEKE MOORD IN OOSTENDE. DE AFFAIRE RAU (1892)

door Ivan VAN HYFTE

De commissie "Grafmonumenten" die - naar ik vernomen heb - al prachtig werk heeft verricht moet, mijn inziens, in hun inventariseringswerk een onderscheid kunnen maken tussen de grafzerken met een kunsthistorische waarde en grafstenen die heemkundig zeker niet onbelangrijk zijn.

Aan dit en zoveel andere zaken denkt een mens als hij gemoedrustig, wat doelloos rondsloent op het oude kerkhof aan de Nieuwpoorstesteeweg. Hier is "Requiescant in pace" tenvolle op zijn plaats.

Nooit kan ik voorbij captain BORTHWICK's graf zonder zijn 8-jarig dochttertje "darling little Maggie" even aan te staren (graf 05.10.01)

Ik sla het wegje 05.10 in en laats plots mijn oog vallen op een zerk "Aan hunnen vriend en medeburger. De Liberale Oostendenaars" lees ik met enige moeite. De zon valt slecht op de onduidelijke, verweerde steen. Ik kijk naderbij en verlies mijn evenwicht op de wankel vlakke deksteen. "Ter treuriger gedachtenis van Mijnheer Alfons Karel RAU Echtgenoot van Vrouw Clemencia VANTOURNOUT, geboren te Brugge den 26 juli 1850 overleden te Oostende den 21 juni 1892...". Drie lijntjes blijven voor mij totaal onleesbaar. Tastend met de vinger in de uitgekapte letters ontdek ik een onwaarschijnlijke mededeling "...ten gevolge eener dolksteek hem in den nacht der kiezing van 14 juni door clericale kiesdragers toegebracht"...

Die dolksteek laat me niet los ! Wie zijn dan wel die "kiesdragers" uit 1892 ? De stadsbibliotheek is (opnieuw) mijn redder in nood. Hun collectie negentiende eeuwse Oostendse kranten hebben het antwoord in petto. Ik snuister in de liberale Echo d'Ostende en de katholieke Feuille d'Ostende van 1892 en word er in geconfronteerd met een onwaardig beschamend scheldproza. Beide kranten wisselen voortdurend vinnige polemieken uit naar aanleiding van de wetgevende verkiezingen waarbij de liberalen met A. VERBEKE een senaatszetel zullen veroveren. Ook naar de kamer sturen ze twee van hun mandatarissen (F. DE STUERS en A. PIETERS).

Onverwachte klap op de vuurpijl was het incident RAU dat de nationale pers haalde. "Bagarres - Coups de couteau - Blessures" is zowat de (overdreven) teneur van de Feuille die de vooravond van de verkiezingen beschrijft. L'Echo heeft het over "les exploits d'une bande de cléricaux qui ont joué du couteau". Voor een objectieve waarnemer al meteen moeilijk, zoniet onmogelijk om tussen al dit hatelijke en vijandige gezwets de waarheid te achterhalen.

Toch wagen wij ons aan een reconstructie.

Op 13 juni 1892 drinkt Alfons Karel RAU (1) in het estaminet van VAN WETTEREN, in de Ooststraat, nog een laatste pint. Deze 42-jarige fruithandelaar, liberaal en lid van de "Cercle des capacitaires (voor mij onbekend) krijgt het aan de stok met een groepje dat uit is op herrie. Uitdagende woorden en provocaties tot plots Alfons boven de hartstreek geraakt wordt door een mes of een dolkstoot. Bij het zien van bloed gaan ze aan de haal. Vier worden gevat, overgebracht naar een politiebureau en later weer vrijgelaten. Na de eerste dokterszorgen mag RAU terug naar zijn huis, wat verder in de straat op nummer 57.

De dag daarop halen liberale vrienden hem op om zijn stem uit te brengen maar na de euforie van de verkiezingsoverwinning gaat het met hem alsmaar slechter. Een week later, op 21 juni sterft hij en laat een weduwe met 8 kinderen achter. De haatcampagne kan opnieuw beginnen. "Assassins", "Le cadavre crie vengeance" roept de Echo uit waarop de Feuille antwoordt met "Quand le malheureux Rau était malade, vous désiriez sa mort" (2). Jullie met je krokodilletranen en "des vrais cris des cannibales affamées" (3). Zelfs de vissersopstand van 1887 wordt ten onpas er bij gehaald. De Echo wordt woedend op "le saint organe" en zijn "fils de Loyola" als die het hebben over "...un coup accidentellement porté par un des libéraux mêlés à la bagarre...".

De uitvaart krijgt in Oostende en ver daarbuiten een enorme weerklank en wordt hét gespreksonderwerp van de dag. Een zelden geziene begrafenisstoet trekt naar de oude kerk. De kist ligt bedolven onder de kronen. Er is er één bij van de "Association des fruitiers de Bruxelles". De harmonie Euterpe opent de rouwstoet. Veel liberale politici en notabelen van de stad zijn nadrukkelijk aanwezig. Aan weerszijden van de straten staat een haag van mensen. Het anders zo rustige kerkhof wordt overrompeld van het volk. René VAN LOO houdt als secretaris van de "Association liberale" een afscheidsrede; Alfons' vriend Joseph PILAIES eveneens...

Op 29 juli 1892 begint voor de correctionele rechtbank van Brugge het proces (4) tegen de 21-jarige matroos Arthur GOMBERT (5). Hij wordt vervolgd voor "vrijwillige slagen met de dood als gevolg"; Ook de 27-jarige marmerbewerker Constant CALMEYN (6) zit, ten aanzien van pers en veel Oostendenaars, in de beklagdenbank. Hem wordt "slagen en verwondingen aan Joseph PILAIES" ten laste gelegd. Tijdens het proces stelt de verdediging de moord-thesis in vraag. Het verdict luidt tenslotte : GOMBERT wordt schuldig bevonden voor slagen en verwondingen met de dood tot gevolg, zonder dit te willen; hij krijgt vier jaar opsluiting, moet 19/20 van de proceskosten betalen en nog eens 10.000 F aan de burgerlijke partij. CALMEYN betaalt 30 F voor slagen aan PILAIES en 1/20 van de proceskosten.

-
- (1) De Bruggeling Alfons RAU (° 26-07-1850) was de vader van de latere liberale politicus Eugène RAU (° Oostende 18-12-1874). Die laatste was de stichter van de bekende gelijknamige rokerij die in de Franciscusstraat gevestigd was en die paalde aan vader Alfons' pand, Ooststraat 57.
 - (2) Feuille d'Ostende, 26-06-1892.
 - (3) Feuille d'Ostende, 17-07-1892.
 - (4) Een zeer uitvoerige procesbeschrijving is te vinden in La Feuille d'Ostende, 04-08-1892
L'Echo d'Ostende, 31-07-1892.
 - (5) Arthur GOMBERT was geboren te Oostende op 21-06-1871 als zoon van Louis en Thérèse BEAUCOURT.
 - (6) Constant CALMEYN, eveneens Oostendenaar (° 19-10-1865), zoon van Leopold en Rosalie PIERLOOT.

Met dank aan Dirk VERSTRAETE, Mevr. S. RAU-SEYNAEVE en L. PAREYN, archivaris van het Liberaal Archief, Gent.